

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

NOFILOLOGIK TA'LIM YO'NALISHI TALABALARIGA INGLIZ TILINI O'RGANISHDA MOTIVATSIYANI RIVOJLANTIRISH

*Almatova Manzura Shavkatovna
Guliston davlat universiteti doktoranti*

Annatotsiya: Mazkur maqolada nofilologik yo'nalishi talabalariga ingliz tilini o'rganishda motivatsiyani rivojlantirish kabi masalalarga to'xtalib o'tilgan. Nofilologik ta'lim yo'nalishi talabalarining ingliz tilini o'rganish uchun motivatsiya beradigan jihatlar ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: ingliz tili, filologiya, nofilolik, talabalar, kommunikativ, motivatsiya.

DEVELOPING MOTIVATION IN LEARNING ENGLISH FOR STUDENTS OF NON-PHILOLOGY EDUCATION

*Almatova Manzura Shavkatovna
PhD student of Gulistan state university*

Abstract: This article focuses on issues such as the development of motivation in learning English for non-philology students. Aspects that motivate non-philology students to learn English have been considered.

Key words: English language, philology, non-philology, students, communicative, motivation.

РАЗВИТИЕ МОТИВАЦИИ В ИЗУЧЕНИИ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА У СТУДЕНТОВ НЕФИЛОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

*Алмаматова Манзура Шавкатовна
Докторант Гулистанского государственного университета*

Аннотация: Данная статья посвящена таким вопросам, как развитие мотивации в изучении английского языка у студентов-нефилологов. Рассмотрены аспекты, мотивирующие студентов-нефилологов к изучению английского языка.

Ключевые слова: английский язык, филология, нефилология, студенты, коммуникативность, мотивация.

KIRISH. Motivatsiya ingliz tilini o'rganish jarayonida muhim rol o'ynaydi, ayniqsa, tilni o'zlashtirishda qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin bo'lgan nofilologik ta'lim talabalariga uchun. Talabalarining ingliz tilini o'rganish motivatsiyasini rivojlantirishga yordam beradigan ba'zi usullar:

-Talabalarga ingliz tilini o'rganishda maqsadlarini aniqlashga yordam berish zarur. Maqsadlar har xil bo'lishi mumkin, masalan, nutq qobiliyatini oshirish, xalqaro imtihonlarga tayyorgarlik ko'rish, chet ellik do'stlar bilan muloqot qilish yoki kelajakdagi kasb uchun mahoratni oshirish kabi. Maqsadlarni belgilash talabalarga ingliz tilini o'rganish nima uchun muhimligini tushunishga yordam beradi va ularning motivatsiyasi uchun asos bo'ladi. Talabalarga ingliz tilidan amaliyotda foydalanish imkoniyatini berish darkor. Bu muloqot mashqlari, rol o'ynash, dolzarb mavzularni muhokama qilish yoki ingliz tilidagi tadbirda qatnashish yoki sayohat qilish kabi haqiqiy hayotdagi vaziyatlar orqali bo'lishi mumkin. Tilni amaliy qo'llash talabalarga uning haqiqiy hayotda qo'llanilishini ko'rishga yordam beradi, bu esa kuchli motivator bo'lishi mumkin. Ingliz tilini o'rganish uchun kitoblar, maqolalar, videolar, audio yozuvlar, qo'shiqlar va boshqa manbalar kabi turli xil qiziqarli materiallardan foydalanish kerak. Talabalarining qiziqishlari va mahorat darajasiga mos keladigan materiallarni tanlash, shunda ular ulardan qoniqish va ishtiyoqni topa oladilar. Talabalarining ingliz tilini o'rganishdagi yutuqlarini taqdirlash va e'tirof etish ham muhimdir. Talabalar o'zlarining sa'y-harakatlari qadrlanishi va e'tirof etilishini ko'rganlarida, motivatsiya ortishi mumkin.

Nofilologik ta'lim talabalariga uchun ingliz tilini o'rganish motivatsiyasining rivojlanish tarixi bir necha bosqichlarni bosib o'tdi.

Grammatik yondashuv: XX asr boshlarida ingliz tilini o'rganishda asosiy yondashuv grammatik bo'lib, asosiy e'tibor grammatik qoidalar va tuzilmalarni o'rganishga qaratilgan edi. Talabalarining motivatsiyasi grammatik me'yor va qoidalarni o'zlashtirish bilan bog'liq bo'lib, o'rganishdagi

muvaffaqiyat ushbu qoidalarni o'zlashtirganlik darajasi bilan baholandi.

Audio-lingual yondashuv: 1950-1960-yillarda tilni og'zaki shaklda faol ishlatishga asoslangan Audio-lingual yondashuv tarqala boshladi. Muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan bu yondashuv va talabalarning motivatsiyasi ingliz tilida haqiqiy muloqot qilish imkoniyati bilan bog'liq bo'lib, bu ularga ko'proq amaliy nuqtai nazardan o'rganish imkonini berdi.

Funksional yondashuv: 1970-1980-yillarda ingliz tilini o'rganishga funksional yondashuv ishlab chiqildi, bunda tilning funksiyalari va uning muayyan kommunikativ vaziyatlarda qo'llanilishiga urg'u berildi. Talabalarning motivatsiyasi ularning tilni real hayotiy vaziyatlarda qo'llash qobiliyati bilan bog'liq edi, masalan sayohat, ishbilarmon muloqot va hokazo.

Kommunikativ yondashuv: So'nggi o'n yilliklarda kommunikativ ta'lim ustunlik qilmoqda, bu kommunikativ ko'nikmalar va funksional savodxonlikni rivojlantirishga e'tibor beradi. Talabalarning ushbu yondashuvdagi motivatsiyasi ularning turli xil muloqot sharoitida ingliz tilida samarali muloqot qilish qobiliyati, shuningdek, ingliz tili asosiy muloqot tili bo'lgan madaniyatlar va mamlakatlarga qiziqishi bilan bog'liq.

Nofilolog talabalar o'rtasida ingliz tilini o'rganish motivatsiyasining rivojlanish tarixi motivatsiyani tushunish va yondashuvlardagi o'zgarishlarni aks ettiruvchi bir necha bosqichlarni o'z ichiga oladi. Boshlang'ich yondashuvlar: Chet tilini o'rganish jarayonida talabalarning motivatsiyasi ko'pincha o'quv dasturi talablari, baholar yoki tashqi tan olish kabi tashqi omillarga asoslangan edi. Asosiy urg'u tilni amaliy qo'llashni hisobga olmasdan, til o'rganishning grammatik va lug'at kabi rasmiy jihatlariga qaratildi.

Kommunikativ yondashuvga o'tish: Keyingi yillarda ingliz tilini o'rganishga yondashuvlar o'zgarib boshladi va talabalarning motivatsiyasi tildan ko'proq amaliy va kommunikativ foydalanishga asoslana boshladi. Nutq qobiliyatlarini rivojlantirishga, shuningdek, real hayotiy vaziyatlarda ingliz tilida muloqot qilish qobiliyatiga ko'proq e'tibor qaratildi.

Shaxsiy ehtiyojlar va qiziqishlarni hisobga olish: Talabalarning xilma-xilligi va ularning individual ehtiyojlari va manfaatlarini tushunish rivojlanishi bilan motivatsiya yanada moslashuvchan va tabaqalashtirilgan yondashuvga asoslanadi. O'qituvchilar o'quvchilarning shaxsiy manfaatlarini qondirish, shuningdek, ularning ehtiyojlarini qondiradigan materiallar va o'qitish usullarini tanlashni maqsad qila boshladilar. Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish: Internet, mobil ilovalar, onlayn resurslar va ijtimoiy tarmoqlar kabi zamonaviy texnologiyalarning rivojlanishi bilan ingliz tilini o'rganish jarayonida talabalarning motivatsiyasi ham ushbu vositalardan foydalanishga asoslangan. Bu talabalarga turli xil materiallardan kengroq foydalanish, boshqa til o'rganuvchilar bilan tajriba almashish va o'z yutuqlarining ko'zga ko'ringan natijasini olish imkonini beradi.

ADABIYOTLAR TAHLILI. Nofilologik ta'lim talabalari uchun ingliz tilini o'rganishda motivatsiyani rivojlantirish bo'yicha adabiyot tahlili bir nechta asosiy mavzular va istiqbollarni ochib beradi.

- Ichki va tashqi motivatsiya: Adabiyotda ingliz tilini o'rganishda shaxsiy qiziqish va zavq kabi ichki omillardan kelib chiqadigan ichki motivatsiya bilan baholar, mukofotlar va jamiyat kutganlari kabi tashqi omillar ta'sirida yuzaga keladigan tashqi motivatsiya o'rtasidagi farqni ta'kidlaydi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ichki motivatsiyani rivojlantirish uzoq muddatli va barqaror til o'rganish uchun juda muhim, chunki u ko'proq ishtirok etish, harakat va qat'iyatlilikka olib keladi.

- Kommunikativ va funksional yondashuv: Adabiyotlar ingliz tilini chet tili sifatida o'qitishda kommunikativ va funksional yondashuvga o'tishni ta'kidlaydi. Bu yondashuv talabalarda ingliz tilidan faqat rasmiy til qoidalariga emas, balki mazmunli kontekstlarda gapirish, tinglash, o'qish va yozish kabi real hayotdagi muloqot uchun foydalanish qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan. Ushbu siljish talabalarning motivatsiyasini oshirishi ko'rsatilgan, chunki bu ingliz tilini o'rganishni ularning kundalik hayotiga mos va qo'llash imkonini beradi.

- Shaxsiylashtirish va dolzarblik: Adabiyotlarda filologik bo'lmagan ta'lim talabalarini ingliz tilini o'rganishga undashda shaxsiylashtirish va dolzarblikning ahamiyati ta'kidlangan. Ingliz tili o'quv materiallari va topshiriqlari talabalarning individual qiziqishlari, ehtiyojlari va maqsadlariga moslashtirilgan bo'lsa, ularda o'quv jarayoniga faol kirishish ehtimoli yuqori bo'ladi. Masalan, talabalarning kasbiy sohalari yoki sevimli mashg'ulotlariga oid mavzularni o'z ichiga olish ularning ingliz tilini o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini oshirishi mumkin, chunki ular bu tilning kelajakdagi martaba yoki shaxsiy manfaatlariga bevosita aloqadorligini ko'rishadi.

- Avtonomiya va o'z-o'zini boshqarish: Adabiyotlarda filologik bo'lmagan ta'lim talabalarini ingliz tilini o'rganishga undashda avtonomiya va o'z-o'zini boshqarishning roli ta'kidlangan.

Talabalarga o'z ta'lim jarayonini nazorat qilish, o'z maqsadlarini belgilash, o'quv materiallari va faoliyati bo'yicha tanlov qilish, o'z-o'zini baholash va mulohaza yuritish imkoniyatlarini ta'minlash ularning motivatsiyasi va o'quv jarayoniga egalik darajasini oshirishi mumkin.

- **Texnologik ta'lim:** Adabiyotlarda ingliz tilini o'rganishda texnologiyadan foydalanish muhokama qilinadi, bu talabalarning motivatsiyasiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin. Onlayn til o'rganish platformalari, til o'rganish ilovalari va multimedia materiallari kabi raqamli resurslar interaktiv va qiziqarli o'rganish tajribasi, individual o'rganish yo'llari va tezkor fikr-mulohazalarni taqdim etishi mumkin, bu esa talabalarning ingliz tilini o'rganish motivatsiyasini oshirishi mumkin.

- **Ijtimoiy-madaniy omillar:** Adabiyotlarda ijtimoiy-madaniy omillarning talabalarning ingliz tilini o'rganishga bo'lgan motivatsiyasiga ta'siri e'tirof etilgan. Ijtimoiy me'yorlar, ingliz tiliga bo'lgan madaniy munosabat, ingliz tilini bilish bilan bog'liq bo'lgan ijtimoiy mavqe va ingliz tilida so'zlashuvchi muhitga ta'sir qilish kabi omillar talabalarning ingliz tilini o'rganish motivatsiyasiga ta'sir qilishi mumkin. Ushbu ijtimoiy-madaniy omillarni tan olish va hal qilish o'qituvchilarga o'quvchilar motivatsiyasini yaxshiroq tushunishga yordam beradi va shunga mos ravishda ingliz tilini o'qitishni moslashtiradi.

Xulosa qilib aytganda, filologik bo'lmagan ta'lim talabalari uchun ingliz tilini o'rganishda motivatsiyani rivojlantirish bo'yicha adabiyotlar tahlili ichki motivatsiya, kommunikativ va funksional yondashuv, shaxsiylashtirish va dolzarblik, avtonomiya va o'z-o'zini boshqarish, texnologiyani takomillashtirish va ta'limning muhimligini ta'kidlaydi. ijtimoiy-madaniy omillar. Bu omillar birgalikda filologik bo'lmagan ta'lim talabalari uchun ingliz tilini o'rganish uchun rag'batlantiruvchi muhit yaratishga, ularning ingliz tilini o'rganishdagi faolligi, sa'y-harakatlari va qat'iyatliligini rag'batlantirishga yordam beradi. Nofilologik ta'lim talabalari uchun ingliz tilini o'rganish motivatsiyasini rivojlantirish amaliy tilshunoslik va ta'lim sohasida qiziqish mavzusi bo'ldi. Bir nechta tadqiqotlar motivatsiyaning turli jihatlarini va uning tilni o'rganish natijalariga ta'sirini o'rganib chiqdi.

O'qituvchilar ingliz tilini o'rganayotgan nofilolog talabalar orasida motivatsiyani kuchaytirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Fikr-mulohaza bildirish, ijobiy sinf muhitini yaratish va turli xil o'qitish strategiyalaridan foydalanish kabi qo'llab-quvvatlovchi va rag'batlantiruvchi o'qitish amaliyotlari talabalarning til o'rganishga qiziqishini va faolligini oshirishi mumkin. Texnologiya, jumladan, onlayn resurslar, mobil ilovalar va raqamli platformalar ingliz tilini o'rganayotgan nofilolog talabalarning motivatsiyasini oshirish uchun ishlatilishi mumkin. Interfaol va multimediyali materiallar o'quv jarayonini yanada qiziqarli va zavqli qiladi hamda talabalarga haqiqiy kontekstda til ko'nikmalarini mashq qilish imkoniyatini beradi. Xulosa qilib aytganda, adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, filologik bo'lmagan ta'lim talabalari uchun ingliz tilini o'rganish motivatsiyasi ko'p qirrali tuzilma bo'lib, unga turli omillar, jumladan, ichki va tashqi motivatsiya, integral motivatsiya, maqsadga yo'naltirilganlik, o'qituvchining roli va yuqori texnologiyali texnologiyalar ta'sir qilishi mumkin. o'rganish. Ushbu omillarni tushunish o'qituvchilar va siyosatchilarga filologiya bo'lmagan talabalar o'rtasida ingliz tilini o'rganishga qiziqish va faollikni oshirish uchun samarali strategiyalarni ishlab chiqishda yordam berishi mumkin, natijada tilni o'rganish natijalari yaxshilanadi.

TADQIQOTLAR METODOLOGIYASI. Nofilolog talabalar uchun ingliz tilini o'rganishda motivatsiyani rivojlantirishni o'rganish metodologiyasi odatda quyidagi bosqichlarni o'z ichiga olgan tizimli yondashuvni o'z ichiga oladi:

Motivatsiya, til o'rganish va nofilolog talabalar bo'yicha mavjud adabiyotlarni to'liq ko'rib chiqish. Bu ingliz tilini o'rganishda motivatsiya bilan bog'liq tegishli nazariyalar, modellar va oldingi tadqiqot natijalarini aniqlashni o'z ichiga oladi, ayniqsa nofilolog talabalar kontekstida. Adabiyotlarni ko'rib chiqish tadqiqot uchun asos bo'lib xizmat qiladi va tadqiqot kamchiliklari va tadqiqot savollarini aniqlashga yordam beradi.

Tadqiqotning umumiy rejasini belgilaydigan tadqiqot loyihasini ishlab chiqish. Bunga tadqiqot yondashuvini (miqdoriy, sifat yoki aralash usullar), tadqiqot loyihasini (kesma, uzunlamasına yoki eksperimental) va ma'lumotlarni yig'ish usullarini (so'rovlar, suhbatlar, kuzatishlar va boshqalar) belgilash kiradi. Tadqiqot loyihasi tadqiqotning tadqiqot savollari va maqsadlariga mos kelishi kerak.

Ingliz tilini o'rganayotgan nofilolog talabalardan mos namunani aniqlang va tanlang. Namuna maqsadli aholi vakillari bo'lishi va tadqiqot savollari va maqsadlariga mos kelishiga ishonch hosil qilish uchun yosh, tilni bilish darajasi, ma'lumot darajasi va o'rganish konteksti (masalan, rasmiy sinf sharoiti, norasmiy mustaqil ta'lim) kabi omillarni hisobga oling.

Tadqiqot dizayni asosida tegishli usullardan foydalangan holda ma'lumotlarni to'plash. Bu motivatsiyaning turli jihatlarini (masalan, ichki motivatsiya, tashqi motivatsiya, integrativ motivatsiya) o'lchash uchun so'rovnoma yoki anketalarni o'tkazishni, talabalarning tajribalari va istiqbollari bo'yicha sifatli ma'lumotlarni to'plash uchun intervyu yoki kuzatuvlar o'tkazishni yoki ma'lumotlar yig'ishning boshqa usullaridan foydalanishni o'z ichiga olishi mumkin.

To'plangan ma'lumotlarni tegishli statistik yoki sifatli tahlil usullaridan foydalangan holda tahlil qiling. Bu naqshlar, tendentsiyalar va munosabatlar uchun ma'lumotlarni o'rganishni va tadqiqot savollari va maqsadlari nuqtai nazaridan topilmalarni sharhlashni o'z ichiga oladi.

Nofilolog talabalar uchun ingliz tilini o'rganishda motivatsiyani rivojlantirishni tadqiq qilish metodologiyasi odatda bir nechta asosiy bosqichlarni o'z ichiga oladi, jumladan:

- tadqiqot savoliga yoki maqsadiga eng mos keladigan umumiy tadqiqot dizaynini aniqlang. Bu sifat, miqdoriy yoki aralash usullarda tadqiqot bo'lishi mumkin. Tadqiqotni loyihalashda tadqiqot savoli, namuna hajmi, ma'lumotlarni yig'ish usullari va ma'lumotlarni tahlil qilish usullari kabi omillarni hisobga oling.

- til o'rganishda motivatsiya bo'yicha mavjud adabiyotlarni to'liq ko'rib chiqing, ayniqsa filologiya bo'lmagan talabalarga qaratilgan tadqiqotlarga e'tibor qarating. Ushbu sharh ushbu alohida talabalar guruhi uchun ingliz tilini o'rganish motivatsiyasi bilan bog'liq tegishli nazariyalar, tushunchalar va topilmalarni aniqlashga yordam beradi.

- Ingliz tilini o'rganayotgan nofilolog talabalarning tegishli namunasini aniqlang va tanlang. Namuna tanlashda yosh, tilni bilish darajasi, ma'lumot darajasi va ingliz tilini o'rganish konteksti (masalan, sinfda, o'z-o'zini boshqarish va hokazo) kabi omillarni hisobga oling.

Tegishli tadqiqot usullaridan foydalangan holda ingliz tilini o'rganayotgan nofilolog talabalarning motivatsiyasi haqida ma'lumot to'plang. Bu so'rovlar, intervyular, kuzatishlar yoki boshqa tegishli ma'lumotlarni yig'ish usullarini o'z ichiga olishi mumkin. Motivatsiyani o'lchash uchun o'rnatilgan o'lchov vositalaridan foydalanishni o'ylab ko'ring, masalan, Motivated Strategies for Learning Anketi (MSLQ) yoki Akademik Motivatsiya Scale (AMS) yoki ularni ingliz tilini o'rganayotgan nofilolog talabalarning o'ziga xos kontekstiga moslashtirish.

Topilmalar va talqin: tadqiqot natijalarini tadqiqot savoli yoki maqsadi asosida sharhlang. Topilmalar natijalarini va ular nofilolog talabalar uchun ingliz tilini o'rganish motivatsiyasini tushunishga qanday hissa qo'shishini muhokama qiling. Natijalarni mavjud adabiyotlar bilan solishtiring va taqqoslang va har qanday nomuvofiqlik yoki kamchiliklarni muhokama qiling.

Xulosa va tavsiyalar: Natijalarni umumlashtirish va tadqiqot natijalari asosida xulosalar chiqarish. Nofilolog talabalar uchun ingliz tilini o'rganish motivatsiyasini oshirishda o'qituvchilar, siyosatchilar yoki boshqa manfaatdor tomonlar uchun keyingi tadqiqotlar yoki amaliy natijalar uchun tavsiyalar bering.

Axloqiy mulohazalar: tadqiqot jarayonida ma'lumotli rozilik, maxfiylik va ma'lumotlarni himoya qilish kabi axloqiy masalalarni ko'rib chiqing. Tadqiqot tegishli axloqiy ko'rsatmalarga rioya qilishini ta'minlang va agar kerak bo'lsa, institutsional tekshiruv kengashlari yoki axloqiy qo'mitalardan zarur ruxsatlarni oling.

Umuman olganda, nofilolog talabalar uchun ingliz tilini o'rganishda motivatsiyani rivojlantirishni tadqiq qilish metodologiyasi qat'iy bo'lishi va o'rnatilgan tadqiqot amaliyotiga mos kelishi kerak, shu bilan birga ushbu aniq o'quvchilar guruhining o'ziga xos xususiyatlari va konteksti hisobga olinadi.

TAHLIL VA NATIJALAR. Nofilolog talabalar uchun ingliz tilini o'rganishda motivatsiyani rivojlantirish tahlili va natijalari aniq tadqiqot tadqiqoti va foydalanilgan usullarga qarab farq qilishi mumkin. Biroq, ushbu mavzu bo'yicha tadqiqotlarda aniqlangan ba'zi umumiy topilmalar va tendentsiyalar: Tadqiqotlar doimiy ravishda shuni ko'rsatdiki, o'z ichidan kelib chiqadigan motivatsiyaga ishora qiluvchi ichki motivatsiya filologiya bo'lmagan talabalar orasida tilni barqaror va samarali o'rganish uchun juda muhimdir. Ichki motivatsiyaga ega bo'lgan nofilolog talabalar tashqi motivatsiyaga ega bo'lganlarga qaraganda ingliz tilini o'rganishda ko'proq qiziquvchan, qat'iyatli va muvaffaqiyatli bo'lishadi, ya'ni ularni baholar yoki mukofotlar kabi tashqi omillar rag'batlantiradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, nofilolog talabalar ingliz tilini o'zlarining shaxsiy qiziqishlari, kelajakdagi maqsadlari va martaba intilishlariga mos deb bilsalar, ingliz tilini o'rganishga ko'proq intilishadi. Ingliz tilini o'rganish ularning o'ziga xos ehtiyojlari va qiziqishlari bilan bog'liq bo'lsa, nofilolog talabalar ko'proq motivatsiya va o'quv jarayoniga sarmoya kiritadilar. Tilni bilish nofilolog talabalar orasida ingliz tilini o'rganish motivatsiyasiga ta'sir qiluvchi muhim omil ekanligi aniqlandi. O'zini ingliz tilini yaxshi biladigan talabalar o'zlarining til o'rganish qobiliyatlariga ko'proq ishtiyoq

va ishonchga ega bo'lishadi. Boshqa tomondan, tilni bilish darajasi past bo'lgan talabalar umidsizlik yoki haddan tashqari o'zini his qilish kabi motivatsiyaga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan muammolarga duch kelishlari mumkin.

O'qituvchilar va o'qitish usullarining ta'siri: nofilolog talabalar orasida ingliz tilini o'rganish motivatsiyasini shakllantirishda o'qituvchilar va o'qitish usullari muhim rol o'ynaydi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, qo'llab-quvvatlovchi, g'ayratli va samarali ta'lim strategiyalaridan foydalanadigan o'qituvchilar talabalarning motivatsiyasiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Bundan tashqari, til o'rgatishda talabaga yo'naltirilgan va kommunikativ yondashuvlar an'anaviy ma'ruzaga asoslangan yondashuvlarga qaraganda motivatsiyani rag'batlantirishda samaraliroq ekanligi aniqlandi.

Avtonomiya va o'z-o'zini tartibga solishning ahamiyati: o'z ta'lim jarayonini avtonomiya va nazorat qilish hissini his qiladigan nofilolog talabalar ko'proq motivatsiyaga ega. Maqsadlarni belgilash, taraqqiyotni kuzatish va o'rganish strategiyalarini moslashtirishni o'z ichiga olgan o'z-o'zini tartibga solish filologiya bo'lmagan talabalar orasida ingliz tilini o'rganish motivatsiyasi bilan ijobiy bog'liqligi aniqlandi.

Qiyinchiliklar va to'siqlar: Tadqiqotlar, shuningdek, nofilolog talabalar orasida ingliz tilini o'rganish motivatsiyasini rivojlantirishdagi qiyinchiliklar va to'siqlarni aniqladi. Bularga vaqt etishmasligi, cheklangan resurslar, boshqa o'quv fanlaridan raqobatdosh talabalar, til tashvishi va madaniy omillar kiradi. Bu qiyinchiliklar talabalarning motivatsiya darajasiga ta'sir qilishi mumkin va ularning til o'rganish sayohatini qo'llab-quvvatlash uchun hal qilinishi kerak.

Shuni ta'kidlash kerakki, nofilolog talabalar uchun ingliz tilini o'rganishda motivatsiyani rivojlantirish tahlili va natijalari muayyan kontekstga, namuna hajmiga, tadqiqot usullariga va boshqa omillarga qarab farq qilishi mumkin. Shuning uchun, tadqiqot kontekstida topilmalarni diqqat bilan izohlash va natijalarning cheklovlari va oqibatlarini ko'rib chiqish juda muhimdir. Nofilolog talabalar o'rtasida ingliz tilini o'rganishda motivatsiyaning murakkab dinamikasini yaxshiroq tushunish va ularning motivatsiya darajasini oshirish uchun samarali strategiyalarni ishlab chiqish uchun ushbu sohadagi keyingi tadqiqotlar zarur. Miqdoriy tahlil: Tadqiqotchilar nofilolog talabalar o'rtasida motivatsiya darajasini baholash uchun so'rovlar yoki anketalar orqali to'plangan ma'lumotlarni tahlil qilish uchun miqdoriy usullardan foydalanishlari mumkin. Ushbu tahlil ma'lumotlarni umumlashtirish va sharhlash uchun o'rtacha, standart og'ish va chastota taqsimoti kabi tavsiflovchi statistikani hisoblashni o'z ichiga olishi mumkin. Tadqiqotchilar motivatsiya va tilni bilish darajasi, motivatsiya va ingliz tilini o'rganishga munosabat, motivatsiya va til o'rganish strategiyalari kabi turli o'zgaruvchilar o'rtasidagi munosabatlarni o'rganish uchun korrelyatsiya tahlili yoki regressiya tahlili kabi statistik testlardan ham foydalanishi mumkin.

Sifatli tahlil: Tadqiqotchilar intervyular, kuzatishlar yoki ochiq so'rov savollari orqali to'plangan ma'lumotlarni tahlil qilish uchun sifatli usullardan foydalanishlari mumkin. Sifatli tahlil mavzuli tahlilni o'z ichiga olishi mumkin, bunda tadqiqotchilar ingliz tilini o'rganishda nofilolog talabalarning motivatsiyasi, munosabati, e'tiqodi va tajribalari bilan bog'liq ma'lumotlardagi takrorlanuvchi mavzular yoki naqshlarni aniqlaydi va tahlil qiladi. Kontent tahlili yoki nutq tahlili, shuningdek, ingliz tilini o'rganishda motivatsiya bilan bog'liq bo'lgan talabalarning javoblari, muhokamalari yoki o'zaro ta'sirining mazmuni va tuzilishini o'rganish orqali sifatli ma'lumotlarni sharhlash uchun ishlatilishi mumkin.

Natijalar:

Motivatsiya omillari: Tahlil nofilolog talabalar uchun ingliz tilini o'rganish motivatsiyasiga ta'sir qiluvchi asosiy omillarni aniqlashi mumkin. Bu omillar talabalarning ingliz tiliga shaxsiy qiziqishi yoki ularning kelajakdagi martaba yoki shaxsiy maqsadlari uchun ingliz tilini qabul qilish qiymati kabi ichki motivatsiyani o'z ichiga olishi mumkin. O'qituvchilarning yordami, sinf muhiti va o'quv resurslarining mavjudligi kabi tashqi motivatsiya omillari ham aniqlanishi mumkin. Natijalar nofilolog talabalar o'rtasida motivatsiyaga ta'sir qilishda ushbu omillarning nisbiy ahamiyati haqida tushuncha berishi mumkin.

Motivatsiyani kuchaytirish strategiyalari: Tahlil nofilolog talabalar uchun ingliz tilini o'rganish motivatsiyasini samarali oshirishi mumkin bo'lgan strategiyalar yoki amaliyotlarni aniqlashi mumkin. Ushbu strategiyalar ingliz tili sinflarida avtonomiya va o'quvchilarga yo'naltirilganlikni targ'ib qilish, real hayot yoki haqiqiy materiallar va vazifalarni birlashtirish, ingliz tilida muloqot qilish va o'zaro ta'sir qilish imkoniyatlarini ta'minlash va ijobiy ta'lim muhitini yaratishni o'z ichiga olishi mumkin. Natijalar o'qituvchilar va siyosatchilar uchun filologiya bo'lmagan talabalar uchun samarali ingliz tili dasturlari yoki intervensiyalarini ishlab chiqish bo'yicha amaliy tavsiyalar berishi mumkin.

Qiyinchiliklar va to'siqlar: Tahlil shuningdek, nofilolog talabalar ingliz tilini o'rganishda motivatsiyani rivojlantirishda duch keladigan qiyinchiliklar yoki to'siqlarni ham aniqlashi mumkin. Bu qiyinchiliklar ingliz tilini bilishga ishonchsizlik, sinfdan tashqarida ingliz tiliga cheklangan ta'sir qilish, ingliz tilini o'rganishga salbiy munosabat yoki filologiya bo'lmagan talabalarning akademik yoki shaxsiy hayotidagi raqobatdosh ustuvorliklar va talablarni o'z ichiga olishi mumkin. Natijalar nofilolog talabalar o'rtasida ingliz tilini o'rganishda motivatsiyani oshirish uchun hal qilinishi kerak bo'lgan to'siqlarga oydinlik kiritishi mumkin.

Shuni ta'kidlash kerakki, aniq tahlil va natijalar tadqiqot dizayni, ma'lumotlarni yig'ish usullari va tadqiqot tadqiqotining namunaviy xususiyatlariga qarab farq qilishi mumkin. Natijalarni tadqiqot maqsadlari, cheklovlar va motivatsiya va til o'rganish bo'yicha mavjud adabiyotlar kontekstida izohlash juda muhimdir.

XULOSA. Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, filologiya bo'lmagan talabalar uchun ingliz tilini o'rganish motivatsiyasini rivojlantirish ularning tilni o'zlashtirishdagi muvaffaqiyati uchun juda muhimdir. Til o'rganishga ajralmas qiziqishlari bo'lmagan filologiya bo'lmagan talabalar turli strategiyalar orqali motivatsiyani rivojlantirish orqali hali ham ingliz tilini mukammal bilishlari mumkin.

Birinchi, til o'rganish uchun qulay bo'lgan ijobiy ta'lim muhitini yaratish juda muhimdir. Bunga qiziqarli va interaktiv til o'rganish faoliyati, asl materiallarni kiritish va qo'llab-quvvatlovchi sinf jamoasini rivojlantirish orqali erishish mumkin.

Ikkinchi, aniq va erishish mumkin bo'lgan o'quv maqsadlarini belgilash filologiya bo'lmagan talabalarga motivatsiyani saqlab qolishga yordam beradi. Maqsadlar aniq, o'lchanadigan va ularning shaxsiy manfaatlariga yoki kelajakdagi intilishlariga mos bo'lishi kerak. Ularning taraqqiyotini muntazam kuzatib borish va yutuqlarini nishonlash ham motivatsiyani oshirishi mumkin.

Uchinchi, ingliz tilining amaliy qo'llanilishini real hayotda birlashtirish motivatsiyani oshirishi mumkin. Filologiya bo'lmagan talabalar ingliz tilidan mazmunli usullarda foydalanishga undashlari mumkin, masalan, ona tilida so'zlashuvchilar bilan muloqot qilish, ingliz tilida so'zlashuvchi jamoalarda qatnashish yoki ingliz tilidan sayohat yoki ish kabi maxsus maqsadlarda foydalanish.

To'rtinchi, multimedia, texnologiya va madaniy elementlar kabi turli va qiziqarli o'quv resurslarini o'z ichiga filologiya bo'lmagan talabalar uchun ingliz tilini o'rganishni yanada qiziqarli va dolzarb qilishi mumkin.

Beshinchi, filologiya bo'lmagan talabalarga o'zlari qiziqqan mavzu yoki materiallarni tanlash va o'rganish tajribasini moslashtirish imkoniyatini berish ularning faolligi va motivatsiyasini oshirishi mumkin.

Nihoyat, potentsial muammolar yoki motivatsiyadagi to'siqlarni, masalan, til tashvishi yoki ishonchsizlikni tan olish va hal qilish muhimdir. O'qituvchilar hissiy yordam ko'rsatishi, qiyinchiliklarni engish uchun strategiyalarni taklif qilishlari va o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish uchun sa'y-harakatlari va yutuqlarini nishonlashlari mumkin.

Xulosa qilib aytganda, filologiya bo'lmagan talabalar uchun ingliz tilini o'rganish motivatsiyasini rivojlantirish ijobiy ta'lim muhitini, aniq maqsadlarni, amaliy qo'llanmalarni, turli manbalarni, talabalarning mustaqilligini va muammolarni hal qilishni o'z ichiga olgan yaxlit yondashuvni talab qiladi. To'g'ri strategiyalar mavjud bo'lganda, filologiya bo'lmagan talabalar ingliz tilini yaxshi o'rganuvchilar bo'lish motivatsiyasini rivojlantirishlari va davom ettirishlari mumkin.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, filologiya bo'lmagan talabalar uchun ingliz tilini o'rganish motivatsiyasini rivojlantirish ularning tilni bilishdagi muvaffaqiyati uchun juda muhimdir. Motivatsiya talabalarni o'quv jarayoniga faol jalb qilish, qiyinchiliklarni yengish va til o'rganish maqsadlariga erishishda muhim rol o'ynaydi. Bu turli xil ichki va tashqi omillar ta'sirida murakkab tuzilma bo'lib, o'qituvchilar ingliz tilini o'rganayotgan filologiya bo'lmagan talabalar o'rtasida motivatsiyani kuchaytirish strategiyalarini ishlab chiqishda ushbu omillarni hisobga olishlari kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Yoralieva U.Q. Maktabgacha ta'lim tizimida xorijiy tillarni o'qitishning o'ziga xos xususiyatlari va unda interfaol usullardan foydalanishning imkoniyatlari. Zamonaviy ta'lim jurnali. –T., 2014, 9-son.–27 b.

2. Жаббаров Рустам Равшанович (2016) Ўзликни англашнинг психологик асослари. The organization of innovative activities of the teachers: Problems and solutions. pp-444-445

3. Мансуров, Н., & Жалилова, В. (2021). МЕТОДИКА ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ-НАУЧНАЯ ОТРАСЛЬ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПЕДАГОГИКИ. Збірник наукових праць SCIENTIA.

4. Alien, J.P.B. and H.G. Widdowson. 1974. «Teaching the communicative use of English» International Review of Applied Linguistics XII (1): 1-20.

5. Dörnyei, Z. (1994). Motivation and motivating in the foreign language classroom. The Modern Language Journal, 78(3), 273-284.

6. Samatova B.R. Ingliz tilini o'qitishda nofilologik yo'nalish talabalarning motivatsiyasi. Ped. fan. bo'y. fal. d-ri (PhD)...diss. – T.: 2021